

BARNEOMBUDET

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
20/00395-2

Saksbehandler:
Mathias Lia Nordmoen

Dato:
30. juni 2020

Høringssvar fra Barneombudet om kompetanse i barnevernet

1. Innledning og generelle merknader

Barneombudet viser til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet datert 30. mars 2020, hvor departementet ber om innspill til høringsnotatet om kompetanse i barnevernet.

Barneombudet har lenge vært bekymret for kompetansen i statlig og kommunalt barnevern. Vi vil berømme departementet for å ta tak i dette tema og foreslå viktige endringer. Barnevernet er gitt et særdeles viktig og omfattende samfunnsmandat, kombinert med sterk tvangsmyndighet. Barneverntjenesten utfører kompleks myndighetsutøvelse, som kombinerer mange krevende fagområder, og som kan ha stor innvirkning på familier og barns liv. De ansatte på institusjon har også mulighet til å utføre inngripende tvang mot noen av samfunnets mest utsatte barn. Dette fordrer at de ansatte både i kommunalt og statlig barnevern har tilstrekkelig kompetanse til å utføre de oppgaver loven pålegger, samtidig som at rammene rundt gjør det mulig for de ansatte å utføre en god jobb. Arbeidet med kompetanseheving på barnevernsfeltet er helt avgjørende for at barn i Norge skal få riktig hjelp til rett tid.

Barneombudets rapport fra 2020 «De tror vi er shit kids», viser til flere av problemstillingene knyttet til kompetanse i barnevernet i dag.¹ I rapporten pekes blant annet på stor variasjon i hvordan informasjon blir systematisert og analysert i kommunal barneverntjeneste (heretter barneverntjenesten), og at det i mange tilfeller mangler en grundig vurdering av barnas behov og hvilken hjelp barna trenger. Vi anbefaler derfor at barnevernsutdanningen sikrer at de ansatte i barnevernet har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre komplekse og grundige analyser. I tillegg anbefaler vi at det innføres krav om at ansatte i barnevernsinstitusjon som hovedregel skal ha relevant høyere utdanning.

Barneombudet vil også peke på at selv om krav om høyere utdanning er nødvendig for et bedre barnevern, er det ikke alene tilstrekkelig. Det er også behov for flere ansatte, og vi mener en bemanningsnorm vil være et godt virkemiddel for å sikre at de ansatte i barneverntjenesten har tid til å utføre de komplekse oppgavene de er satt til. Videre savner vi at departementet drøfter hvordan man bedre kan sikre at de personene som skal jobbe i barneverntjenesten og på institusjon innehar den personlige egnetheten som kreves.

¹ <https://barneombudet.no/wp-content/uploads/2020/01/De-tror-vi-er-shitkids.pdf>

2. Barnekonvensjonen artikkel 3, 4 og 12

Barnekonvensjonen og Grunnloven gir barn grunnleggende rettigheter.

Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å sikre barnerettighetene. Dette innebærer at staten må foreta en systematisk vurdering av hvordan barns rettigheter og interesser blir eller vil bli berørt av deres beslutninger og handlinger.

Hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som angår barn, jf. barnekonvensjonen artikkel 3 og Grunnloven § 104. Dette gjelder også alt det offentlige gjør som har direkte eller indirekte betydning for barn. Når det skal fattes beslutninger som vil få virkninger for barn, må beslutningsprosessen inkludere en vurdering av mulige konsekvenser for barnet. Det må synliggjøres at barnets beste har blitt tatt hensyn til og hvilke kriterier dette er basert på.

Departementet viser under punkt 1.2.3 til prinsippet om barnets beste i Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3. Departementet understreker at forslagene i høringsnotatet er utformet med tanke på at hensynet til barnets beste skal ivaretas på en god måte.

Vi finner grunn til å minne om at en del av prosessen for å finne fram til barnets beste er å kommunisere med barn og unge og ivareta deres rett til medvirkning og deltakelse, jf. barnekonvensjonen artikkel 12. Barn skal informeres om prosessen som foregår og barns synspunkter skal innhentes. Man må finne måter å høre synspunkter til et representativt utvalg av barn, og skal ta tilbørlig hensyn til deres meninger ved planlegging av nye tiltak eller lovgivende avgjørelser som direkte eller indirekte vedrører gruppen.

I det videre arbeidet med innholdet av utdanningene på barnevernsfeltet er det derfor viktig at myndighetene systematisk innhenter kunnskap fra barn og unge med erfaring fra barnevernet. Det må fremgå tydelig hvordan synspunkter fra barn og unge er vurdert og vektlagt i arbeidet.

På generelt grunnlag mener Barneombudet at medvirkning fra barn og unge i beslutningsprosesser ikke gjøres godt nok fra norske myndigheter i dag. Vi mener det er et stort behov for økt kompetanse på barns medvirkning og hvordan man skal inkludere barn i beslutningsprosesser. Vi vil derfor gjerne gå i dialog med BFD om et slikt arbeid, og vil ta kontakt om dette høsten 2020.

3. Oppsummerte innspill fra Barneombudet

- Det må stilles kompetansekrav til advokater som representerer barn og familier i barnevernssaker for fylkesnemnda og/eller domstolen.
- Det bør innføres en autorisasjonsordning for ansatte i barneverntjenesten. Barneombudet mener en autorisasjonsordning vil være et godt virkemiddel for å holde den enkelte ansvarlig for sine handlinger og bidra til økt rettssikkerhet for barn og familier.
- Barneombudet mener at en femårig integrert masterutdanning for barnevernspedagoger og 3 + 2 for sosialt arbeid er den beste løsningen for mastergrad i barnevernet.
- Barneombudet støtter kompetansekrav i både kommunalt og statlig barnevern. Vi har imidlertid innspill til den foreslåtte bestemmelsen, og mener denne åpner for å ansette personer uten tilstrekkelig kompetanse i barneverntjenesten.

- Det bør innføres en ordning med nasjonal eksamen i juss, som sikrer at alle ansatte i barneverntjenesten har tilstrekkelig juridisk kompetanse.
- Det er grunn til å stille kompetansekrav til sakkyndige barnevernstjenesten engasjerer, i likhet med kompetansekrav til barnevernstjenestens eget personell.
- Vi støtter departementets vurdering av hvilke oppgaver som bør omfattes av kompetansekravet i barneverntjenesten.
- Vi støtter at kommunene helt unntaksvis kan få midlertidig dispensasjon fra kompetansekravet. Dette må være en meget snever unntaksbestemmelse som fordrer grundig kontroll fra Fylkesmannen. Barneombudet støtter ikke at det kan gis varig dispensasjon fra kompetansekravet.
- Det må innføres lovkrav om veiledet førsteår til alle nytilsatte i barneverntjenesten.
- Det må lovfestes et krav til faglig oppdatering i barneverntjenesten.
- Vi støtter kompetansekrav på bachelornivå for ansatte i barneverninstitusjon. Vi er imidlertid skeptiske til at det ikke settes nærmere krav til hvilke utdanninger som kvalifiserer til å kunne ansettes på barnevernsinstitusjon. Barneombudet støtter FOs vurderinger av hva som bør anses som relevant kompetanse.
- Barneombudet støtter forslaget om at kommunene og Bufetat har plikt til å tilby veiledet praksis.

4. Kommentarer til forslagene i høringsnotatet

Kapittel 1: Mer kunnskap – bedre barnevern

Barnevernets tilgang til psykologer og jurister

Bufdir pekte i sin utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet på at barnevernstjenestene har behov for bedre tilgang til jurister og psykologer.² Direktoratet foreslo derfor at det igangsettes et forsøk for å prøve ut ulike modeller for hvordan juridisk og psykologfaglig kompetanse best kan tilknyttes i barnevernstjenesten. Departementet har fulgt opp anbefalingen gjennom et nytt oppdrag til Bufdir i 2020 hvor direktoratet er bedt om å foreslå en nærmere innretning av et slikt forsøk.

Barneombudet er glad for at departementet har gitt Bufdir et nytt oppdrag i å prøve ut ulike modeller for å knytte juridisk og psykologfaglig kompetanse til barneverntjenesten.

Kompetanse hos advokater som prosederer i barnevernssaker

I departementets høringsnotat om ny barnevernslov ble det foreslått av Bufdir å utarbeide en forskrift med bestemmelser om kriterier for advokater som kan oppnevnes for private parter i barnevernssaker. Forslaget la til rette for at det kan etableres en oversikt over advokater som har særskilt kompetanse på barnevernssaker, til hjelp for foreldre i barnevernssaker. I høringsnotatet fremholder departementet at Bufdirs forslag vil bli vurdert i det videre arbeidet med ny barnevernslov.

² <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005020>

Barneombudet mener det må stilles kompetansekrav til advokater som representerer barn og familier i barnevernssaker for fylkesnemnda og/eller domstolen. Vi får stadig informasjon som tyder på for lav kunnskap og kvalitet i enkelte av advokatenes arbeid. Et kompetansekrav er derfor viktig for å styrke barnets og familiens rettsikkerhet. Samtidig vil dette gi fylkesnemnda og domstolene et bedre grunnlag for å foreta gode vurderinger og avveininger. Barneombudet mener det bør utredes om det er mulig å lage et tilsvarende system i barnevernssaker som for straffesaker, hvor det opereres med lister over faste forsvarere og bistandsadvokater. For å være fast forsvarer må advokatene søke, og ved enkelte domstoler også gjennom intervju før de kan stå på listen.

Etter Barneombudets syn bør det legges vekt på barnerettslig kompetanse og personlig egenhet for å opptre som prosessfullmektig i barnevernssakene. Innholdet i denne kompetansen må utredes nærmere. Det bør også være et krav om at advokaten møter personlig, slik at fullmektiger ikke kan benyttes til denne type oppdrag. Advokatforeningen bør i tillegg arrangere kurs spesifikt for denne type advokater, og det bør stilles krav om kontinuerlig kunnskapsoppdatering.

Autorisasjonsordning

Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å gå videre med en autorisasjonsordning i barnevernet. Dette begrunnes med at en slik universell ordning ikke lar seg gjennomføre i barnevernet, blant annet fordi barnevernet ikke har bestemte begrensninger for hvilke profesjoner som har tilgang til yrket. Departementet mener, i likhet med Bufdir, at innføring av kompetansekrav og videreutvikling av de barnevernsfaglige masterutdanningene vil ha langt større effekt med hensyn til tjenestenes legitimitet og kvalitet.

Barneombudet er ikke enige med departementet i disse vurderingene og mener at en autorisasjonsordning vil være et godt virkemiddel for å øke kompetansen i barnevernet. Dette vil også bidra til økt rettssikkerhet for barn og familier. Barneombudet mener at autorisasjonen bør være profesjonsspesifikk, ikke feltspesifikk, dvs. uavhengig av arbeidssted. Vi mener at autorisasjonen bør tildeles etter fullført barnevernsfaglig mastergrad. Vi kan ikke se at den tidligere problematikken knyttet til manglende begrensninger i profesjoner lenger kan gjøres gjeldende, da det nå settes klare krav til kompetanse i loven.

Modell for masterutdanningen

Departementet legger opp til at hovedmodellen for begge de to barnevernsfaglige masterutdanningene skal være bachelorgrad med toårig masterpåbygning (3+2-modell). Begrunnelsen er at dette gir best fleksibilitet for studentene og erfaringsvis mindre frafall fra utdanningen. I tillegg vil det ta kortere tid å få gjennom de første kullene.

Barneombudet støtter ikke departementets vurderinger på dette punkt. Vi mener at en femårig integrert masterutdanning for barnevernspedagoger og 3 + 2 for sosialt arbeid er en bedre løsning.

Barneverfaget er sammensatt og utfordrende. Ansatte i barnevernet må hver eneste dag foreta komplekse analyser på tvers av fagområder. Dette fordrer etter vårt syn en kompetanse som best sikres gjennom integrert 5-årig mastergrad. Vi vil vise til at lærerutdanningen i 2016 ble endret til en 5-årig integrert masterutdanning. At myndighetene her valgte et 5-årig integrert løp ble blant annet begrunnet i hensynet til at oppgavene som skal utøves er særdeles krevende og ikke kunne gis innenfor et treårig løp. Det ble vist til at kunnskapsområdet er svært sammenhengende og at det analytiske nivået som kreves for oppgaveløsning gis best ivarettas gjennom et 5-årig løp. Dette kan ikke være annerledes på barnevernfeltet. Om noe krever barnevernfeltet enda høyere analytisk kompetanse enn læreryrket.

For å øke barns rettsikkerhet er det etter Barneombudet syn avgjørende at det opprettes et enhetlig femårig løp for barnevernspedagoger. Vi mener dette best vil sikre at alle studenter opparbeider nødvendig kompetanse og får større muligheter for å integrere og utdype flere kompetanseområder. En integrert femårig utdanning vil også gi større mulighet til å kombinere praksis og teori. I dagens masterutdanninger er det ingen krav til innhold og struktur, samtidig som det er stor variasjon mellom disse utdanningene. Dette vil best ivaretas gjennom en integrert femårig utdanning.

Kapittel 2: Kompetansekrav i det kommunale barnevernet

Kompetansekrav for barnevernstjenestens personell

Departementet tar utgangspunkt i at barnevernsfaglige masterutdanninger i fremtiden vil være den foretrukne utdanningen for arbeid i barnevernet. Departementet foreslår en egen bestemmelse i barnevernloven som stiller krav til hvilken utdanning og erfaring personell i barnevernstjenesten må ha for å kunne utføre nærmere bestemte oppgaver, jf. forslag til ny bvl. § 2-1 a. I forslaget til ny bestemmelse fremgår krav om «barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå» for personell i barnevernstjenesten som skal utføre visse kjerneoppgaver, jf. forslag til ny § 2-1 a første ledd.

Barneombudet støtter departementets forslag. Barneombudet har lenge vært bekymret for kompetansen i barnevernet og støtter at det skal være et kompetansekrav for oppgavene som listes opp i § 2-1a bokstav a til e. Et lovfestet kompetansekrav er et viktig virkemiddel for å sikre at barneverntjenestene driver forsvarlig og gjennomfører de oppgaver de er satt til å utføre.

Barneombudet er imidlertid kritisk til at departementets utforming åpner for at oppgavene kan utføres av personer med «annen relevant utdanning på tilsvarende nivå». Det vil etter vårt syn åpne for meget skjønsmessige vurderinger rundt om i kommunene og kunne medføre ansettelse av personer som ikke innehar tilstrekkelig barnevernfaglig kompetanse.

På side 25 i høringsnotatet sidestiller departementet kompetansen til barnevernspedagoger og sosionomer med de nye barnevernmasterne med «(...) jurister, psykologer og annet personell med helse- og sosialfaglig masterutdanning, pedagoger, sosialantropologer og enkelte andre utdanningsgrupper med kultur- eller minoritetskompetanse». I praksis vil det bety at kommunene kan ansette personer med mastergrad uten eksempelvis kompetanse i barnevernsrett og komplekse barnevernfaglige analyser. Slik kan det etter vårt syn ikke være.

Ifølge fagplaner er det kun bachelor i barnevern og sosialt arbeid som gir barnevernfaglig kompetanse. Befring-utvalget understreket dette (NOU 2009:8). Barneombudet anbefaler derfor at kompetansekravet omformuleres slik at de oppgavene som listes opp i § 2-1a bokstav a til e er forbeholdt personer med barnevernsfaglig mastergrad. Dersom det åpnes opp for andre utdanninger, blir ikke relevant kunnskap godt nok sikret. Vi mener at et lovfestet krav ikke er et hinder for en tverrfaglig barneverntjeneste. Jurister og psykologer vil eksempelvis kunne ha relevant supplerende kompetanse, men de har etter vår mening ikke kompetanse til å utføre helhetlige barnevernfaglige vurderinger og oppgaver.

Nasjonal eksamen i juss

I sin utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet foreslo Bufdir at det skulle innføres en nasjonal eksamen i juss for ansatte i barneverntjenesten og for ledere i barnevernsinstitusjoner. Departementet følger ikke opp dette forslaget. Dette begrunnes med at juridisk kompetanse vil bli vektlagt i nye forskrifter om retningslinjer for de

barnevernsfaglige masterutdanningene. Det vil også vurderes et krav om nasjonal eksamen i juss i masterutdanningene. Dersom dette kravet blir innført, betyr det at studentene må ha bestått nasjonal eksamen for å få mastergraden.

Barneombudet støtter sistnevnte og mener det er fornuftig med et krav om nasjonal eksamen i juss i masterutdanningene. Barneombudet mener imidlertid at dette ikke er tilstrekkelig slik kompetansekravet er utformet i dag.

Barneombudet har lenge vært bekymret for den juridiske kompetansen hos ansatte i barneverntjenesten og har sett flere eksempler som viser at denne ikke er god nok. Ansatte i barneverntjenesten skal håndtere et komplisert regelverk. Det er derfor helt avgjørende at de har tilstrekkelig kompetanse om forvaltnings- og barnevernsrett. En nasjonal eksamen i juss for alle som skal jobbe i tjenesten, vil bidra til å styrke denne kompetansen.

Dette er særlig viktig slik departementets forslag om hvem som skal kunne utføre oppgaver i barneverntjenesten nå er utformet. Når departementet åpner for andre typer utdanning, uten juridisk kompetanse med fokus på barnevernlov og skjønnsmessige vurderinger, vil en slik eksamen være viktig for å sikre at den enkelte har tilstrekkelig juridisk kunnskap. Dersom dette endres, slik at det er en forutsetning for å jobbe i barneverntjenesten at man har en mastergrad hvor nasjonal eksamen i juss inngår, vil dette etter vårt syn være tilstrekkelig.

Særlig om sakkyndige og private som bistår barnevernstjenesten

Det er i dag ikke stilt særskilte kompetansekrav til sakkyndige og private som bistår kommunal barneverntjeneste. De fleste sakkyndige er utdannet psykologer med spesialistkompetanse, men barnevernstjenesten kan også engasjere sakkyndige med annen profesjon eller fagbakgrunn. Det kan innebære at barnevernstjenesten benytter sakkyndige uten tilstrekkelig faglig kompetanse. Etter departementets vurdering er det grunn til å stille kompetansekrav til sakkyndige barnevernstjenesten engasjerer, i likhet med kompetansekrav til barnevernstjenestens eget personell, jf. forslag til ny bvl. § 2-1 a annet ledd.

Barneombudet støtter departementets forslag og begrunnelse. Vi viser for øvrig til vårt hørings svar om bruk av private tjenesteytere, datert 30. juni 2020.

Nærmere om hvilke oppgaver kompetansekravet bør omfatte

Departementet viser til at oppgaver som gjennomgang og vurdering av bekymringsmeldinger, treffe vedtak om hjelpetiltak, forberede saker for behandling i fylkesnemnda og iverksette, følge opp tiltak og gjennomføring av undersøkelser av barnets omsorgssituasjon, utgjør kjernen i barnevernstjenestens virksomhet. Etter departementets vurdering er dette oppgaver som krever høy grad av analytisk kompetanse og kliniske ferdigheter og som naturlig bør omfattes av kompetansekravet.

Barneombudet støtter denne vurderingen. Vi merker oss imidlertid at departementet opererer med ulik definisjon av kjerneoppgaver i barneverntjenesten i forslaget til ny bvl. § 2-1 c i «Høringsnotat – Rammevilkår for private tjeneste ytere i barnevernet». Vi mener departementet bør se på om definisjonen i de to bestemmelsene bør være like. Det er gode grunner som taler for at kjerneoppgaver i tjenesten bør være tilsvarende de oppgaver som anses for å være utøvelse av offentlig myndighet.

Departementet fremholder videre i høringsnotatet at kommunene selv er nærmest til å vurdere hvilken kompetanse som trengs ved utøvelsen av andre typer oppgaver i barnevernet enn kjerneoppgavene som listes opp i ny § 2-1 bokstav a til e. Dette gjelder blant annet ulike

former for råd og veiledning og den praktiske utførelsen av ulike frivillige hjelpetiltak. Dette begrunnes blant annet med at barneverntjenesten tilbyr et bredt spekter av tiltak, som for eksempel aktivitetstilbud og at det er stor variasjon i hvilken kompetanse, opplæring og utdanning som er relevant for utførelsen av disse oppgavene.

Barneombudet støtter departementets vurdering og begrunnelse under dette punkt. Vi ser at det kan være et behov for større frihet for kommunene ved gjennomføring av denne type oppgaver. I tillegg vil det kunne være annen type bakgrunn enn mastergrad i barnevern som vil være nødvendig kompetanse for gjennomføringen.

Dispensasjon og varig unntak fra kompetansekravet

Departementet foreslår at kommunene i visse tilfeller skal kunne gi midlertidig dispensasjon og varig unntak fra kravet om mastergrad. Unntaksbestemmelsen omfatter enkelttilfeller der kommunen har forsøkt å rekruttere medarbeidere med nødvendig kvalifikasjoner gjennom offentlige utlysning av stillinger, men ikke lyktes i å få søkere med barnevernsfaglig eller annen relevant masterutdanning.

Barneombudet er negative til at det skal kunne gjøres unntak fra kompetansekravene. Alle barn i Norge har krav på forsvarlige tjenester fra barnevernet uavhengig av hvor de bor. Vi frykter at unntaksbestemmelser som fraviker kompetansekravene vil kunne føre til for mange tjenester uten tilstrekkelig kompetanse. På denne bakgrunn mener Barneombudet at varig unntak fra kompetansekravet ikke bør kunne gis. Da må kommunene i stedet se på andre muligheter for å ansette personer med nødvendig kompetanse.

Vi erkjenner at det kan være et behov for at kommuner som ikke klarer å rekruttere medarbeider med nødvendig kvalifikasjoner, kan få midlertidig dispensasjon for kortere tidsperioder. Vi vil understreke viktigheten av at dette må være snever unntaksregel, og at kommunen må vise at alt annet er forsøkt. Barneombudet mener det i disse tilfellene er svært viktig at Fylkesmannen fører tilsyn og kontroll med at kravene er oppfylt, og at kommunen skal ha plikt til å rapportere om de tilfellene der de gir dispensasjon.

Kapittel 3: Krav om veiledning av tilsatte i barnevernet

Behovet for å lovfeste krav om veiledning av nytilsatte

Departementet mener det ikke er hensiktsmessig å innføre spesifikt lovkrav om veiledet første år til alle nytilsatte som ikke har erfaring fra arbeid i barnevernet tidligere. Det fremholdes at behovet for et veiledet første år vil bli redusert gjennom de øvrige forslagene i dette høringsnotatet. Herunder krav om mastergrad i barneverntjenesten, krav om bachelorgrad for arbeid i barnevernsinstitusjonene og forslaget om å styrke praksisstudiene i de utdanningene som er mest relevante for arbeid i barnevernet. Etter departementets vurdering vil disse tiltakene samlet sett bidra til at nytilsatte vil være bedre kvalifisert for og forberedt på arbeid i barnevernet.

Selv om disse tiltakene naturlig nok vil styrke kompetansen i barneverntjenesten, mener Barneombudet det er behov for å lovfeste et krav til veiledet første år til alle nytilsatte. Selv om kravet til utdanning økes og praksisstudiene i utdanningene styrkes, medfører ikke dette at behovet for veiledning det første året bortfaller. Vi mener departementets vurdering og begrunnelse under dette punkt er tynn, og mener det er farlig å konkludere med at et behov bortfaller, uten nærmere konsekvensutredning. Et veiledet første år vil gi en trygghet og forståelse av praksisfeltet, som man ikke vil kunne opparbeide andre steder. Det vil også skape større trygghet for barn og familier ved at den ansatte ikke kan komme rett fra studiene

og treffe inngripende beslutninger uten veiledning. Vi vil derfor oppfordre departementet til å lovfeste krav til veiledet første år.

Departementet foreslår videre at det presiseres i barnevernloven at kommunens ansvar for opplæring også omfatter veiledning av barnevernstjenestens personale, jf. forslag til endringer i bvl. § 2-1 syvende ledd. Dette innebærer blant annet at kommunen må sørge for at barnevernstjenestens personale har den kunnskapen og de ferdighetene som er nødvendig for at kommunen kan ivareta sine oppgaver etter barnevernloven.

Barneombudet støtter forslaget og mener det er avgjørende at ansatte i barnevernet følges opp og får den støtten de trenger. Vi er enige med departementet i at dette er avgjørende for at de skal kunne håndtere barnevernssaker på en forsvarlig måte, og at dette er særlig viktig i saker der det kan være behov for omfattende og inngripende tiltak. Barneombudet mener det er viktig at Bufdir gir faglige anbefalinger om hvordan opplæring og veiledning av barnevernets personale bør skje.

Barneombudet mener det også bør lovfestes et krav om faglig oppdatering. Barnevernsfeltet preges av et dynamisk kunnskapsgrunnlag hvor anbefalinger om hva som utgjør faglig forsvarlig praksis er i kontinuerlig utvikling. Vedlikehold og videreføring av kompetanse og dermed muligheten for faglig fornying er derfor svært viktig. En slik kunnskapsfornyning bør etter vårt syn være obligatorisk. Det samme gjelder behovet for at ansatte har oppdatert kunnskap om ny forskning, regelverk og retningslinjer, og at de kan innrette praksis deretter. Vi vil derfor be departementet vurdere dette i arbeidet fremover.

Kapittel 4: Kompetansekrav i barneverninstitusjoner

Krav til utdanning for institusjonsansatte

Departementet foreslår en ny bestemmelse om krav til kompetanse ved ansettelse i institusjon, jf. forslag til ny bvl. § 5-11 annet ledd. Kravet vil omfatte både statlige, kommunale og private institusjoner, herunder de institusjonene som omfattes av ansvaret til Oslo kommune. Departementet foreslår et generelt utformet krav om at personell som ansettes i en institusjon minimum skal ha relevant bachelorutdanning, jf. forslag til ny bvl. § 5-11 annet ledd. Departementet foreslår at det ikke stilles spesifikke krav til hvilke utdanninger som skal regnes som relevante, men at Bufdir gjennom sitt ansvar for lovtolkning vurderer hvilke utdanninger som kan anses som relevante i oppfyllelsen av kompetansekravet.

Barneombudet støtter et kompetansekrav på bachelornivå for ansatte i barneverninstitusjon. Vi mener det er et stort behov for ansatte med barnevernfaglig og/eller sosialfaglig kompetanse. Institusjonsbarnevernet er i en særstilling ved at tjenestene skal drive både omsorg og behandling. Barn som bor på institusjon har ofte sammensatte og komplekse utfordringer og det kreves høy grad av kompetanse for å levere god omsorg og hjelp til disse barna.

Individuelt tilpassede tjenester og standardiserte behandlingsmetoder fordrer etter Barneombudets syn flere typer tiltak i institusjonsbarnevernet. Det er et stort behov for flere faggrupper og differensiert spesialkompetanse. Til sammenlikning skal ungdomsenhetene i kriminalomsorgen ha tverrfaglig bemanning og tverrfaglige veiledningsteam med høy kompetanse på utsatte barn og unges behov. Hjemmebaserte hjelpetiltak, som MST, krever masterutdannede psykologer, pedagoger og spesialpedagoger, samtidig som institusjonsbarnevernet, med heldøgnsomsorg og behandling, fortsatt kan ha ufaglærte ansatte. Barneombudet er derfor skeptiske til at det ikke settes ytterligere krav til hvilke utdanninger som kvalifiserer til å kunne ansettes på barnevernsinstitusjon.

Vi vil i denne sammenheng vise til Fellesorganisasjonens (FO) hørings svar, hvor de fremholder at barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og psykologer innehar den barnevernfaglige kompetansen som er påkrevd for å jobbe i barneverninstitusjoner. FO fremholder at det bør kreves et minimum på 80 % ansatte med denne barnevernfaglige kompetanse i alle barneverninstitusjoner. Videre åpner FO for at sykepleiere, lærere og barnehagelærere med relevant (klinisk) master eller relevant (klinisk) videreutdanning på masternivå vil kunne defineres som barnevernfaglig kompetanse i institusjoner. Personer med masterutdanninger innenfor psykologi, pedagogikk, spesialpedagogikk eller sosialpedagogikk vil også etter FOs vurdering kunne anses å inneha barnevernfaglig kompetanse. Barneombudet stiller seg bak FOs uttalelser under dette punkt, og anbefaler at dette gjenspeiles i kompetansekravet.

Departementet anser det ikke som hensiktsmessig å detaljregulere hvilken spesifikk kompetanse som skal være tilgjengelig ved institusjoner for ulike målgrupper. Dette er blant annet begrunnet i behovet for fleksibilitet i innretningen av institusjonstilbudet. I stedet vises det til at Bufetat og Oslo kommune i forbindelse med godkjenning og kvalitetssikring av den enkelte institusjonen skal foreta en konkret vurdering av hvilken kompetanse institusjonen må ha for å kunne ivareta målgruppen på en god måte.

Barneombudet mener dette ikke er tilstrekkelig og at det i større grad bør reguleres hvilken type kompetanse som er relevant ved de ulike typer institusjoner. Ved enkelte typer institusjoner mener vi departementet bør vurdere å innføre krav om mastergrad for ansettelse. I det minste bør dette fremgå av faglige veiledere.

Departementet mener videre at det ikke er hensiktsmessig at kravet om relevant bachelorutdanning skal gjelde for de som allerede er ansatt i barnevernsinstitusjonene. Det foreslås heller ikke krav om spesifikke kompetansetiltak for de av dagens tilsatte som ikke tilfredsstillt kravet om bachelorutdanning. Departementet foreslår også å åpne for at Bufetat i særlige tilfeller kan gi unntak fra kravet om relevant bachelorutdanning.

Barneombudet er uenig i dette og mener det bør stilles krav til ufaglærte som allerede er ansatt i institusjonene. Dersom dette ikke gjøres vil man risikere at innføring av et kompetansekrav, hvert fall på kort sikt, ikke har ønsket virkning. Vi mener det bør igangsettes et arbeid for å øke kompetanse til denne gruppen.

I tillegg til økning av kompetansen, er det viktig at de ansatte på institusjon kjenner til hvilke utfordringer og behov barna har. BFD og HOD utreder i dag et forslag fra Bufdir og Hdir om å lovfeste en plikt hos barneverntjenesten og spesialisthelsetjenesten til å kartlegge psykisk, somatisk og tannhelse ved plasseringer utenfor hjemmet.³ Det er etter Barneombudets syn viktig at denne plikten lovfestes, og at et system kommer på plass for barna raskest mulig. Dersom de ansatte på institusjonen ikke kjenner barnas historie og fungering, vil økt kompetanse alene ikke ha tilstrekkelig effekt.

Barneombudet mener det også bør stilles kompetansekrav til andre deler av andrelinjebarnevernet som Bufetat og Nasjonalt inntaksteam (NIT). I tillegg til å bestemme hvilken institusjon barn og ungdom skal plasseres på, skal Bufetat kvalitetssikre alle barneverninstitusjoner. På bakgrunn av de siste års tilsynsrapporter, er det grunn til å stille spørsmål ved om Bufetat i dag har tilstrekkelig kompetanse til å foreta en slik kvalitetssikring. For å kunne foreta en slik kvalitetssikring, mener vi det er et behov for et særskilt kompetansekrav. Vi mener det er behov for å utrede videre kompetansekrav også til andre deler av andrelinjebarnevernet.

---

³ https://bufdir.no/aktuelt/ny_rapport_helsekartlegging_av_barn_i_barnevernet2/

Barneombudet vil også påpeke behovet for å se på de økonomiske rammene i institusjonsbarnevernet. Sammenliknet med andre instanser, eksempelvis ungdomsenhetene i kriminalomsorgen, er døgnprisen på institusjonsplass i barnevernet betraktelig lavere. Barnevernsinstitusjonene har behov for fagutdannede og spesialister, men også fasiliteter som er tilpasset behovene som tjenestene skal dekke. Vi mener at dette området må løftes som en helhet, med både kompetanse, kartlegging og økte ressurser.

Krav til utdanning for institusjonsledere

Departementet foreslår at institusjonens leder og stedfortredende leder fra 1. januar 2031 må ha barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå. Institusjonen skal sørge for at de tilsatte får nødvendig faglig veiledning og opplæring.

Barneombudet støtter dette, og mener at de samme kravene bør stilles til institusjonsleder som til barnevernsleder i det kommunale barnevernet.

Lovfesting av krav til forsvarlig bemanning og kompetanse

Departementet foreslår å flytte kravene til kompetanse og bemanning fra kvalitetsforskriften til barnevernloven. Det generelle kravet om forsvarlig bemanning og kompetanse innebærer at det må foretas konkrete vurderinger av kompetansebehovet ved den enkelte institusjon.

Barneombudet støtter at kravene til kompetanse og bemanning flyttes fra kvalitetsforskriften til barnevernloven. Dette er sentrale bestemmelser som skal ivareta barnas rettsikkerhet.

Kapittel 5: Krav om at barnevernet skal ta imot praksisstudenter

Lovfestet krav om veiledet praksis

Departementet foreslår at både kommunene og Bufetat skal tilby veiledet praksis etter forespørsel fra en utdanningsinstitusjon, samt at kommunene og Bufetat skal samarbeide med utdanningsinstitusjonene om gjennomføring av praksisstudier, jf. forslag til nytt åttende ledd i § 2-1 og nytt annet ledd i § 5-1.

Barneombudet støtter forslaget om at kommunene og Bufetat har plikt til å tilby veiledet praksis. Etter vårt syn har at barnevernutdanningen og andre sosialfaglige utdanninger vært for lite praksisrettet. Vi mener derfor det blir svært viktig å få på plass et helhetlig system som sikrer tilgang til praksisplasser i kommunene.

For å sikre at alle studenter får praksiserfaring foreslår Barneombudet å opprette praksissentre tilknyttet høgskolene. Slike sentre vil gi en pendelvirkning mellom skole og praksis, integrert i undervisningen. Dette vil kunne forberede studentene i større grad på hverdagen i barnverntjenesten. Etter vårt syn vil dette blant annet kunne redusere den svært høye turnover i barnevernet, samt øke kontinuiteten i kompetansen i barnevernet. Vi bidrar gjerne videre i et slikt arbeid.

Vennlig hilsen

Inga Bejer Engh

Mathias Lia Nordmoen

barneombud

seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.